

Assessment for learning in de lespraktijk

1. Inleiding

GO! Next Level X is een centrumschool uit Hasselt met grote diversiteit. De vakgroep Talen heeft, in het kader van de taalbeleidsvisie GO!, haar onderwijslespraktijk en assessmentcultuur herdacht om taalvaardigheidsonderwijs en taakgericht cursusontwerp te laten samenkomen met een focus op het leerproces van de leerlingen.

2. Waarom evalueren?

Het onderwijsleerproces verloopt beter als alle betrokkenen voldoende geïnformeerd zijn over vorderingen en eventuele hindernissen bij het verwerken van de leerstof. In dat opzicht dient evaluatie niet om het leerproces af te ronden, maar net om leerprocessen in gang te zetten en te bevorderen en om groei te bewerkstelligen. Evaluaties geven inzicht in de competenties van de leerlingen en met duidelijke feedback kan de leraar aangepaste ondersteuning bieden bij het leerproces. De vakgroep Talen stelt in

haar visie dat we dus pas van zinvol leren kunnen spreken als de leerlingen over een kennis- en vaardigheidsbasis beschikken die vlot ingezet kan worden in verscheidene contexten.

3. Wat evalueren?

De centrale doelstellingen binnen de communicatieve activiteit bepalen de inhoud van de evaluatie. Om onze leerlingen inzicht te geven in hun eigen leerproces bekijken we samen naar het resultaat van de communicatieve activiteit (productevaluatie), maar ook naar de manier waarop dat resultaat tot stand gekomen is (procesevaluatie). Samengevat stellen we dus dat proces- en productevaluatie complementair zijn.

3.1 *Assessment of Learning versus Assessment for Learning*

Als je summatief evalueert, geef je een waardeoordeel over een bepaald product. Essentieel voor de summatieve evaluatie is de kwaliteitsbeoordeling die plaatsvindt aan het einde van het onderwijsleerproces. Dit is een belangrijk kenmerk van de assessmentcultuur *Assessment of Learning* (AoL).

Als je formatief evalueert, ben je gericht op het optimaliseren van het onderwijsleerproces in de toekomst. Essentieel voor de formatieve evaluatie is feedback. Dit is een belangrijk kenmerk van de assessmentcultuur *Assessment for Learning* (AfL) of het verzamelen van informatie om onderweg het leren van de leerlingen bij te sturen en te bevorderen. Met deze informatie kan je – indien nodig – de remediëring en bijkomende begeleiding plannen.

Het onderscheid tussen formatief en summatief evalueren ligt niet in het tijdstip van de evaluatie, maar in het doel van de evaluatie.

	Formatief evalueren	Summatief evalueren
Procesevaluatie	doel	als verklaring of deel van het eindresultaat
Productevaluatie	tussentijds	doel

Tabel 1 – Verhoudingen tussen ‘procesevaluatie’, ‘productevaluatie’, ‘formatief evalueren’ en ‘summatief evalueren’ (Castelijns 2011).

De assessmentcultuur (AfL/AoL) verwijst naar de verzameling van technieken en methodieken die geassocieerd zijn met de praktijk van het evaluatieproces (formatief/summatief).

3.2 Competentiegericht evalueren

Een competentie is een mix van kennis, vaardigheden en (leer-)attitudes in functie van professionele, persoonlijke en maatschappelijke activiteiten. Competentiegericht leren is daaropvolgend het eigen maken van de nodige competenties door levensechte, praktijkgerichte, realistische en relevante taken (Castelijns 2011).

Het wordt duidelijk dat het evalueren van taalcompetenties het dichtst aansluit bij een *Assessment for Learning*-cultuur. Op deze manier krijgen onze leerlingen zicht op hun eigen leerproces en verwerven ze nog meer taalcompetenties.

4. Hoe evalueren?

Naarmate onze vernieuwde assessmentcultuur vorm kreeg, werden op vakgroepniveau afspraken gemaakt betreffende de evaluatie. Deze houden in dat de evaluatie:

- aansluit bij het vooropgestelde doel ('doelgericht');
- de inhoud van de afgelopen leeractiviteiten dekt ('geïntegreerd');
- aanwijzingen geeft over het leerproces en de wijze waarop verder onderwijs op de leerlingen kan worden afgestemd ('feed-cyclus').

In onze onderwijslespraktijk krijgen deze afspraken vorm door volgende drie pijlers te respecteren:

1. *Taakgericht werken* – Taalvaardigheidsonderwijs gaat ervan uit dat leerlingen aan taalverwerving doen om er functionele, communicatieve taken mee uit te voeren. Kortom: we leren communiceren door te communiceren (Nunan 2004).

Onze taakgerichte aanpak bouwt verder op deze visie door leerlingen binnen een functionele onderwijscontext al doende taal te laten verwerven, ondersteund door een repertoire aan taalleerstrategieën. De vorminhoudelijke lespraktijk (microlessen) heeft als doel de taalvaardigheden en functionele (taal)kennis te stimuleren zodat de communicatieve eindtaak uitgevoerd kan worden.

2. *Feedbackinformatie* – Om feedback structureel in te enten in het leerproces van de leerlingen zijn naast 'feedback', ook 'feed-up' en 'feedforward' nodig. Binnen onze taakgerichte aanpak kent de feed-cyclus een volgende structuur op zowel proces- als productniveau:

- feed-up: planning van een taak t.o.v. de doelstellingen en bijbehorende kwaliteitscriteria;

- feedback: terugkoppeling voor, tijdens en na het uitvoeren van een taak;
- feedforward: de planning van aanpak als gevolg van de feedback.

3. *Beschrijvende evaluatiekaders (rubrics)* – De vakgroep Talen GO! Next Level X heeft gekozen om de kwaliteit van het proces of product uit te drukken d.m.v. *rubrics*. De leerlingen weten welke kwaliteitscriteria beoordeeld worden en krijgen gerichte feedback na elke (tussentijdse) evaluatie. Elk type *rubric* kan een zinvolle toepassing hebben in een evaluatiemethodiek, naargelang het doel van de evaluatie.

Rubrics zijn zeer toepasbaar om:

- leerervaringen in kaart te brengen;
- na te gaan of kennis in functie van vaardigheden al dan niet bereikt werd;
- feedback en reflectie uit te lokken en te bevorderen;
- leerlingen inzicht te geven in hetgeen ze al kunnen en waar nog aan gewerkt moet worden.

5. Conclusie: naar een assessmentcultuur in de lespraktijk

Na enkele *lesson studies* met als doel een AfL-cultuur te ontwikkelen, kwam de vakgroep Talen tot de conclusie dat zowel de onderwijslespraktijk als de klasomgeving herdacht moesten worden. Leerlingen moeten aan de hand van relevante en betekenisvolle (taal-)taken in een stimulerende leeromgeving ondergebracht worden.

In tegenstelling tot een thematische indeling, zal een taakgerichte cursus de leerlingen – in onze visie – toelaten om op een meer natuurlijke manier taal te verwerven en in te zetten in nieuwe contexten, alsook meer inzicht te krijgen in het eigen leerproces. Na voorgaande inzichten in acht genomen te hebben, hanteert de vakgroep Talen onderstaande structuur in haar cursus- en lesontwerp.

Oriënteren op taaltaak	
• verkennen van de taaltaak	<i>klasgesprek, focusfiche, werkplanning...</i>
• bepalen van (voorlopige) kwaliteitscriteria	<i>brainstorm, T-kaart, post-its...</i>
Voorbereiden op taaltaak	
• aanbrengen nodige leerstof via deeltaken (microlessen)	<i>feitenkennis, conceptuele kennis, procedurele kennis, metacognitieve kennis</i>
• ruimte voor differentiatie en remediëring (formatief)	<i>ondersteuning op maat door o.a. nul- en eindmeting (proces)</i>
• opstellen uiteindelijke kwaliteitscriteria	<i>n.a.v. de les(senreeks), vergelijken goede voorbeelden....</i>

Uitvoeren taaltaak	
• uitvoeren van de taaltaak naargelang de kwaliteitscriteria	
• summatieve evaluatie	<i>Product</i>
Reflectie op taaltaak	

Tabel 2 – Cursus- en lesstructuur vakgroep Talen GO! Next Level X.

Referenties

- Branden, K. Van den (2006). *Task-based Language Education: from theory to practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Branden, K. Van den (2015). *Onderwijs voor de 21e eeuw*. Leuven: Acco.
- Castelijns, J., M. Segers & K. Struyven (2011). *Evalueren om te leren – toetsen en beoordelen op school*. Bussum: Coutinho.
- Clarke, S. (2016). *Leren zichtbaar maken met Formatieve Assessment*. Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgaven.
- GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. (2012). 'Evalueren in het secundair onderwijs'. Brussel: GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.
- Johnson, K. (2003). *Designing Language Teaching Tasks*. New York: Palgrave MacMillan.
- Nunan, D. (2004). *Task-based Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Petegem, P. Van, J. Vanhoof, J. Verhoeven, G. Devos & V. Warmoes (2002). 'Een alternatieve kijk op evaluatie'. Brussel: OBPWO.
- Petegem, P. Van & J. Vanhoof (2002). *Evaluatie op de testbank: een handboek voor het ontwikkelen van alternatieve evaluatievormen*. Mechelen: Wolter Plantyn.